ВСТУП

Завдання на сторінці 10-11

1. Мистецтво також можна назвати:

- творчістю;
- натхненням.

Робота тут не зовсім підходить, адже мистецтво – це більше про творчий процес, ніж про механічну працю.

2. Вірш, у якому є опис природи, належить до такого виду мистецтва як:

- література.

Література є видом мистецтва, де природа може описуватися через поетичні засоби.

3. Не є образним словосполученням:

- стало холодно.

Це пряме висловлювання, тоді як "впали роси" і "стояті згорблені дерева" є образними.

4. Чому художню літературу називають мистецтвом слова?

Художню літературу називають мистецтвом слова, тому що вона створює образи, емоції та ідеї за допомогою слів. Література має здатність впливати на почуття читача і надихати його.

5. Які ти знаєш види мистецтва?

- Живопис.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

- Література.
- Музика.
- Театр.
- Кінематограф.
- Скульптура.
- Архітектура.

6. Що таке образні слова та коли їх використовують?

Образні слова – це слова, які використовуються для створення уявних образів або емоційного забарвлення в тексті. Їх застосовують у художніх творах, щоб надати тексту виразності, краси та глибини.

7. Упізнай митця, скориставшись підказкою. Із яким видом мистецтва пов'язана їхня творчість?

Підказка: Ліна Костенко, Василь Сухомлинський, Іван Малкович, Марія Приймаченко, Тарас Шевченко, Леся Українка.

- **Ліна Костенко** – література (поезія, проза).
- **Василь Сухомлинський** – література (педагогічна творчість, казки).
- **Іван Малкович** – література (поезія, видавнича справа).
- **Марія Приймаченко** – живопис (народне декоративне мистецтво, малювання).
- **Тарас Шевченко** – література (поезія) та живопис.
- **Леся Українка** – література (поезія, драма, проза).

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

8. Пригадайте усесвітньо відомі мистецькі шедеври. Авторами якого з них вам хотілося б бути?

Ось кілька прикладів відомих мистецьких шедеврів:

- Картини: **"Мона Ліза" Леонардо да Вінчі**, **"Зоряна ніч" Вінсента Ван Гога**.
- Фільми: **"Титанік" Джеймса Кемерона**, **"Володар перснів" Пітера Джексона**.
- Споруди: **Ейфелева вежа (Гюстав Ейфель)**, **Собор Паризької Богоматері (архітектори епохи готики)**.
- Книги: **"Гаррі Поттер" Джоан Роулінг**, **"Війна і мир" Льва Толстого**.

Якщо уявити себе автором, наприклад, **"Зоряної ночі"**, можна відчути величезну гордість за створення такого виразного образу, що вражає уяву мільйонів людей.

9. Чи можна зображення, створені на комп'ютері, назвати мистецтвом?

Так, зображення, створені на комп'ютері, можна назвати мистецтвом, якщо вони мають естетичну цінність і викликають емоції. Наприклад:

- **Цифрова ілюстрація** може передати глибокі почуття так само, як традиційний живопис.
- **Дизайн для книг або інтернет-сторінок** часто поєднує творчий підхід і технічну майстерність.
- **Комп'ютерна графіка у фільмах** (як у "Аватарі") стала справжнім проривом у мистецтві.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Цифрове мистецтво розширює можливості художників і дозволяє експериментувати з новими формами. Головне – творчий задум і вміння передати ідею.

Міфи та легенди

Завдання на сторінці 28

1. Героями міфів зазвичай є:
Героями міфів зазвичай є боги й демони, фантастичні істоти. Люди також можуть бути героями, але частіше взаємодіють із божественними чи фантастичними істотами.

2. «Про зоряний Віз» – це:
«Про зоряний Віз» – це легенда, адже у творі пояснюється природне явище через фантастичний сюжет.

3. Установи відповідність:
Дажбог – бог сонця.
Род – зачинатель усього живого.
Білобог – бог добра, щастя і блага.
Берегиня – богиня добра й захисту.
Велес – бог мудрості, багатства і тваринного світу.
Стрибог – бог вітру.
Чорнобог – бог темряви, ночі, холоду, сну.
Мара – богиня зла, темряви, привидів, страшних сновидінь.
Перун – бог грому і блискавки.

4. Як жили люди до того, як Сварог передав їм свої знання?

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

До того, як Сварог передав людям свої знання, вони жили у примітивних умовах, залежали від полювання, збирання і не володіли ремеслами чи науками.

5. Як гадаєш, яким був би світ, якби Сварог не допоміг їм?
Якби Сварог не допоміг людям, світ залишився б у стані дикості. Люди не змогли б розвинути ремесла, землеробство і побудувати цивілізацію, зупинившись на рівні виживання.

6. Що означають у легенді «Про зоряний Віз» сім великих зірок і восьма маленька?
У легенді «Про зоряний Віз» сім великих зірок символізують сім душ героїв, які врятували людство, а восьма маленька – їхнього ватажка або молодшого героя, що також відіграв важливу роль.

7. Що символізує неопалима купина в однойменній легенді?
Неопалима купина символізує незнищенність і вічність духовних цінностей, чистоту, святість і Божу присутність, адже вона залишається недоторканою навіть вогнем.

9. Ти знаєш, що Карпати – це гори на заході нашої країни. Проте вони простягаються далеко за її межі. У яких ще країнах височіють Карпатські гори? Пошукай в бібліотеці чи в інтернеті інформацію про це.
Карпатські гори – це гірська система, що простягається через кілька країн Центральної

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

та Східної Європи. Окрім України, Карпати розташовані на території таких держав:

- **Чехія**
- **Польща**
- **Словаччина**
- **Угорщина**
- **Румунія**
- **Сербія**
- **Австрія**

Загальна довжина Карпат становить приблизно 1500 км, утворюючи дугу, що охоплює Середньодунайську рівнину. Найвища точка Карпат – гора Герлаховський Штит (2655 м), розташована в Словаччині.

Народні перекази

Завдання на сторінці 36

1. Легенди та народні перекази – це одне й те саме?
Ні. Легенди часто мають фантастичні елементи, тоді як народні перекази базуються на реальних подіях.

2. Народні перекази люди один одному передавали усно?
Так. Перекази передавалися від покоління до покоління в усній формі.

3. Запорожцем могла стати будь-яка людина?
Ні. Запорожцем міг стати лише вільний чоловік, який відповідав певним критеріям і готовий був служити козацькій громаді.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

4. Що таке переказ?
Переказ – це усна або письмова розповідь про певні події, передана іншій людині. Це спосіб збереження історій, легенд, фактів чи досвіду для наступних поколінь.

5. Яким чином Іванові Сіркові вдалося здолати ворогів?
Іван Сірко перемагав завдяки своїй сміливості, військовій майстерності та хитрим тактикам, які він використовував у бою. Він відомий як видатний полководець.

6. Чи доводилося тобі в житті проходити через випробування? Що ти відчував/відчувала?
Це залежить від власного досвіду кожної людини. Зазвичай випробування викликають хвилювання, напругу, але їх подолання приносить радість і впевненість у собі.

7. Які твори про людей з надприродними здібностями ти знаєш? Чи хотів/хотіла б ти мати надприродні здібності? Чому?
Відомі твори: "Гаррі Поттер", "Супермен", "Людина-павук". Хотіти мати надприродні здібності можна для допомоги іншим або для досягнення великих цілей, але це залежить від того, яку відповідальність людина готова взяти на себе.

8. Чи можна повідомлення у соцмережах вважати сучасною формою переказу?
Так. Соцмережі стали сучасною формою передачі інформації. Вони дозволяють швидко поширювати історії, події та думки

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

великій кількості людей, що є аналогом переказів у сучасному цифровому світі.

Прислів’я та приказки

Завдання на сторінці 39

1. **Фольклор також можна назвати:**
   Усною народною творчістю.
2. **Малі фольклорні форми – це:**
   Прислів’я, приказки, загадки.
3. **Прислів’я та приказки зазвичай мають:**
   Переносне значення.
4. **Розкажи своїми словами, що таке прислів’я.**
   Прислів’я – це короткий вислів, що передає мудрість або повчання у стислій формі, використовуючи образні вирази.
5. **Чого навчають ці народні вислови?**
   Прислів’я та приказки навчають життєвій мудрості, моралі, правильній поведінці та допомагають зрозуміти цінності, важливі у суспільстві.
6. **Чим прислів’я відрізняються від приказок?**
   Прислів’я – це закінчені вислови, які містять повчальний зміст або настанову. Приказки, натомість, є незакінченими фразами, що часто використовуються для створення виразності в мові.
7. **Які прислів’я чи приказки ти вивчив/вивчила б напам’ять? Чому?**
   Наприклад: "Сім раз відмір, один раз відріж." Це корисне прислів’я, яке нагадує про

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

важливість ретельно обдумувати свої рішення.

8. **З'єднай частини прислів'їв. До якої тематичної групи їх можна зарахувати? У якій життєвій ситуації ти зміг/змогла б використати ці прислів'я?**

1. Слово – не горобець, **вилетить – не спіймаєш.**
2. Слово – не стріла, **а глибоко ранить.**
3. Наймогутніша зброя – **слово.**
4. Слова як мед, **а діла як полин.**
5. Не вартий і **доброго слова.**
6. Зловив **на слові.**
7. Де слова масні, **там пироги пісні.**

Тематика: значення слів і мови.
Життєві ситуації: Ці прислів'я можна використовувати, коли потрібно нагадати про силу і відповідальність за слова, про важливість щирості або дотримання обіцянок.

Загадки

Завдання на сторінці 43

1. Загадки бувають лише віршованої форми?
Ні. Загадки можуть бути як віршованими, так і прозовими.

2. У загадці «Сто один брат, всі в один ряд разом зв'язані стоять» сто один брат – це метафора?
Так. У цій загадці "брат" є метафорою для

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

опису схожих предметів, наприклад, сторін у книзі.

3. Загадки можуть мати дуже різну тематику?
Так. Загадки охоплюють теми природи, предметів, явищ, професій, тварин тощо.

4. Розкажи своїми словами, що таке порівняння.
Порівняння – це художній прийом, у якому один предмет або явище зіставляється з іншим, часто через слова "як", "ніби", "немов", щоб краще його описати.

5. Пригадай, як розгадувати загадки.
Для розгадування загадок треба уважно аналізувати текст, звертати увагу на ключові слова, метафори, порівняння та намагатися знайти предмет або явище, яке відповідає опису.

6. Які нові слова трапилися тобі в загадках? Чи зрозумілі вони тобі?
Це залежить від тексту загадок. Наприклад, слово "заступ" у загадці може означати лопату. Якщо слово незрозуміле, можна звернутися до словника або дорослих.

7. Чому в загадках деякі слова треба сприймати в переносному значенні?
Тому що загадки побудовані на метафорах, порівняннях і образних висловах, які додають цікавості та приховують прямий зміст. Це стимулює мислення і фантазію.

9. Склади сучасну загадку.
"У кишені я лежу, дзвінко всім

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

повідомлю. Підказати можу все, хтось зі мною щохвилини."
(Відповідь: смартфон)

Віршовані загадки

Завдання на сторінці 48

1. **У віршованій загадці немає:**
   Моралі.
2. **Псевдонім – це:**
   Ім’я, яке митець собі вигадав.
3. **В акровірші слово утворюють:**
   Перші літери кожного рядка.
4. **Назви, з яких віршів подані уривки:**

- Між людьми, як пташка, в’ється, У людей і їсть, і п’є – "Бджола".
- Із моєї сипанки смачна страва буде, Поливку і маслечко дадуть добрі люде! – "Горох".
- На смак уродився, Ще й маслом умився, В макітрі скакав... – "Колобок".
- Стій лиш! Слава не брехуха, – Обізвалась джеркотуха, Розбирає, що і як! – "Сорока-скрекотуха".
- І здалеку бистресенько Вона до нас прибуде, Кому-кому любесенько, А діткам більше буде. – "Ластівка".

5. **Випиши із віршованих загадок рідковживані та незрозумілі слова за зразком:**

- **Сипанка** – насипана кількість зерна чи іншого продукту.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

- **Макітра** – глиняна посудина для приготування їжі.
- **Джеркотуха** – стара назва для сороки або балакучої людини.
- **Поливка** – рідка частина страви, зазвичай суп чи бульйон.

Народні казки

Завдання на сторінці 58

1. **Найдавнішим та найпоширенішим зразком усної народної творчості є:**
   Прислів'я.
2. **Події в казках є:**
   Вигаданими.
3. **Якої групи казок не існує?**
   Про людей.
4. **Які ти знаєш групи казок? Чим вони відрізняються?**

- **Чарівні казки:** містять магічні елементи, фантастичних героїв (чарівники, дракони, феї).
- **Казки про тварин:** головними героями є тварини, які мають людські риси.
- **Соціально-побутові казки:** зображують життя простих людей і побутові ситуації. Вони відрізняються тематикою, головними героями та метою – навчити, розважити або передати мудрість.

5. **Чи траплялися у твоєму житті події, коли ти зумів/зуміла знайти вихід зі складної ситуації? Розкажи, хто допоміг тобі в цьому.**

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

Це залежить від твоїх особистих спогадів. Наприклад, хтось міг допомогти знайти рішення складної ситуації – друзі, батьки, вчителі або власна наполегливість.

6. **Що ти знаєш про булінг? Чи можна пов'язати булінг із казкою «Як їжак і заєць бігали наввипередки»?**
Булінг – це систематичне цькування, образи або насильство однієї особи іншою. У казці «Як їжак і заєць бігали наввипередки» заєць зневажливо ставився до їжака, вважаючи його слабшим, але їжак довів, що не варто недооцінювати інших. Це можна розглядати як аналог булінгу і перемогу над ним.
7. **Склади асоціативний кущ до образів їжака та зайця з казки «Як їжак і заєць бігали наввипередки»:**

- **Їжак:** мудрість, хитрість, терпіння, впевненість, дружба.
- **Заєць:** пиха, швидкість, легковажність, змагання, помилка.

8. **Склади фанфік до казки «Цар Лев» – придумай власне закінчення. Обґрунтуй свою думку.**
У моєму варіанті фіналу Сімба та його друзі вирішують створити раду тварин, щоб кожен мешканець савани мав право голосу і міг вирішувати важливі питання. Таке закінчення підкреслює ідею справедливості, взаємоповаги і співпраці. Воно вчить, що разом можна створити гармонійне суспільство, де кожен відіграє важливу роль.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

МУДРА ДІВЧИНА

Завдання на сторінці 64

1. **Слово ізласкавився у творі означає:**
   Зробив послугу.
2. **Заголовок тексту відображає:**
   Основну думку.
3. **За словами Марусі, прудкішим над усе є:**
   Думка.
4. **Чому Марусю можна назвати мудрою дівчиною?**
   Марусю можна назвати мудрою, бо вона проявляла кмітливість, добре розуміла ситуацію, використовувала силу слова та розум, щоб дати відповіді, які вразили пана. Її спостережливість і логічне мислення допомогли їй вирішити складні завдання.
5. **Чи справді пан був розумним та кмітливим? Хто із героїв виявився його гідним супротивником?**
   Пан був хитрим, але його самовпевненість не дозволила йому повністю оцінити кмітливість Марусі. Саме Маруся виявилася його гідним супротивником, бо своєю мудрістю і влучними відповідями вона змогла подолати всі труднощі, які він ставив перед нею.

ОХ

Завдання на сторінці 76

1. **«Ох» – це чарівна казка.**
   Правда.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

2. **Батько віддав сина у найми до Оха на три роки.**
   Правда.
3. **Щоб виручити грошей, парубок перший раз перекинувся на сокола.**
   Неправда. Парубок обернувся на сокола, щоб врятуватися, а не для виручення грошей.
4. **Які події в казці чарівні, а які могли відбутися у житті?**

- **Чарівні події:** перетворення парубка на тварин, здатність Оха оживляти мертвих, магічні предмети, спалення і оживлення.
- **Реальні події:** найм у майстри, торгівля конем, зустрічі з людьми.

5. **Назви події в тій послідовності, у якій вони відбуваються в казці:**

   1.Батько зустрів у лісі діда, білого, як молоко.
   2. Батько повів сина в найми в інше царство.
   3. Парубок пішов вчитися на кравця.
   4. Парубок обернувся на сокола і кинувся за перепелицею.
   5. Циган купив коня з недоуздком.
   6. Чоловік дивився на північ – не зміг упізнати свого сина.
   7. Ох втретє спалив наймита і знову спрыснув вуглину живущою водою.

6. **Як ви гадаєте, Ох – позитивний чи негативний персонаж?**
   Ох є суперечливим персонажем. Його можна вважати негативним через його вимоги і випробування для наймита, але він також дає можливість парубку здобути знання і силу.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Він виступає в ролі випробувача, що характерно для чарівних казок.

7. **Що ти знаєш про магічне число три, яке часто використовується в казках? Які події в казці відбуваються тричі?**
Магічне число три символізує завершеність, випробування і перехід до нового етапу. У казці «Ох» тричі відбуваються такі події:

- Ох тричі спалює і оживляє парубка.
- Три перетворення героя на тварин.
Це число підкреслює важливість випробувань і досягнення мети.

Літературні казки

Завдання на сторінці 88

1. **Літературна казка може бути у формі вірша?**
Так. Літературна казка може бути як прозовою, так і віршованою.
2. **Іван Франко писав лише твори для дітей?**
Ні. Іван Франко писав твори для дітей і дорослих, охоплюючи різноманітні жанри: казки, поезію, романи, драми, статті.
3. **Лис Микита – головний герой казки «Фарбований Лис»?**
Так.
4. **Назви усіх персонажів казки та поділи їх на головних і другорядних:**

- **Головний персонаж:** Лис Микита.
- **Другорядні персонажі:** ведмідь, вовки, зайці, птиці, собаки, господарі, звірі лісу.

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

5. **Що тобі подобається у вдачі Лиса Микити, а що ні? Чому?**
   Подобається: його винахідливість і кмітливість, здатність знайти вихід зі складних ситуацій.
   Не подобається: хитрість і обман, які він використовує для власної вигоди, не замислюючись про наслідки для інших. Це нечесно і призводить до втрати довіри.
6. **Які вчинки Лиса Микити ти не схвалюєш? Що б ти порадив/порадила йому, аби стати кращим?**
   Не схвалюю: його брехню та маніпуляції.
   Порада: бути чесним і справедливим, адже мудрість і кмітливість можна використовувати для добра, а не для обману.
7. **Поясни, як ти розумієш вислови:**

- **Дати драпака** – втекти швидко і несподівано.
- **Мов муха в окропі** – метушитися, не знаходячи спокою.
- **Мов у Бога за дверима** – почуватися спокійно, у безпеці.
- **Мов полуда з очей спала** – зрозуміти щось, усвідомити правду.

Останнє речення казки: можна розуміти як натяк на те, що хитрість і обман не завжди призводять до успіху, а справжнє щастя і повага досягаються чесною працею.

8. **Чи доводилося тобі мати справу з такими «фарбованими лисами»?**
   Такі люди можуть видавати себе за когось іншого, щоб досягти своїх цілей. Наприклад,

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

хтось може прикрасити свої досягнення або вдавати з себе кращого. Головне – залишатися щирим і не піддаватися на обман.

МАВКА-ВЕРБИНКА

Завдання на сторінці 99

1. Усі тварини лісу боялися:
Гніву Лісовика.

2. Словами «ніколи не уражав звірів, поважав Лісовика, жалів і малих Хух, а її, Мавку, дуже любив» описано:
Лісника.

3. На крики лісника про поміч першими відгукнулися:
Хухи.

4. Якою ти уявив/уявила Мавку-Вербинку? Знайди її опис у тексті.
Мавка-Вербинка уявляється ніжною, тендітною і дуже доброю. У тексті її описують як істоту, що піклується про ліс, допомагає тим, хто її поважає, і випромінює природну красу. Її зовнішність зазвичай асоціюється з граційністю верби, з якою її пов'язують.

5. Розкажи про добрі вчинки Мавки-Вербинки. Як до неї ставиться автор казки? Знайди підтвердження в тексті.
Мавка-Вербинка допомагає ліснику, підтримує гармонію в лісі, оберігає природу. Автор ставиться до неї із захопленням і

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

повагою, змальовуючи її як символ чистоти і добра. У тексті це підкреслено описами її добрих вчинків і взаємоповаги з іншими персонажами, особливо лісником і Лісовиком.

Віршовані казки

Завдання на сторінці 106

1. **Рівномірне чергування наголошених і ненаголошених складів – це:**
   Ритм.
2. **«Цар Плаксій та Лоскотон» – це:**
   Віршована казка.
3. **Слова «Лоскотливі мав він вуса І м’якенькі, наче пух. І м’яке волосся русе Розсипалося до вух» описують:**
   Лоскотона.
4. **Доведи, що казка «Цар Плаксій та Лоскотон» написана віршованою мовою. Казка має чіткий ритм і риму. Наприклад:**
   "А у Плаксія в підданцях / Плаксуни, Плакси і Плаксиці,
   Всі плаксиві урядовці, / І сльозливі всі дівиці."
   Ці рядки демонструють римування слів у кінці кожного рядка та ритмічну організацію тексту.
5. **Хто із героїв казки жив у країні Сльозолий? Чим вони були схожі між собою?**
   У країні Сльозолий жили:

- **Цар Плаксій** – правитель країни.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

- **Плаксуни, Плакси і Плаксиці** – піддані царя.

Схожість: Усі жителі країни були схильні до плачу та жалості. Вони підкорялися царю, підтримували його накази і жили у світі, де сльози були нормою.

Казки-п’єси

Завдання на сторінці 123

1. **У драматичному творі немає:**
   Розлогих описів, пейзажів, портретів.
2. **Слова «Дівчина, угледівши на порозі Князя, виходить» – це:**
   Ремарка.
3. **Кому вдалося вмовити Микиту піти проти Змія?**
   Князеві.
4. **З’ясуй, які ознаки драматичного твору є в казці «Микита Кожум’яка». Чим вона відрізняється від прозової казки?**
   Ознаки драматичного твору:

- Наявність діалогів між персонажами.
- Ремарки, які пояснюють дії та поведінку героїв.
- Розвиток сюжету через репліки героїв.

Відмінність від прозової казки:

- У драматичному творі немає опису подій, героїв чи пейзажів. Сюжет розгортається лише через діалоги й дії.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

5. **Чи не ідеалізує автор свого героя? Знайди у п’єсі-казці приклади гіперболи.**
Автор ідеалізує Микиту, показуючи його як героя з надлюдською силою. Приклади гіперболи:

- Микита настільки сильний, що може перетягнути Змія через поле.
- Його удар може вбити ворога одним махом.

6. **Обговоріть, чи може в реальному житті людина мати таку силу?**
У реальному житті такої сили, як у Микити, люди не мають. Його міць є художнім прийомом для створення образу героя. Проте люди можуть бути сильними духом і фізично через наполегливу працю та тренування.
7. **Схарактеризуй Микиту Кожум’яку та запиши риси його вдачі.**

- **Сильний.** Фізична міць є однією з головних його рис.
- **Відповідальний.** Не відмовляється від завдання допомогти людям.
- **Мужній.** Не боїться Змія.
- **Доброчесний.** Захищає слабких і виступає проти зла.

8. **Перекажи події твору, скориставшись підказкою.**

- Князь приходить до Микити з проханням захистити країну.
- Спочатку Микита відмовляється, але згодом погоджується.
- Микита вступає у бій зі Змієм і перемагає його завдяки силі й винахідливості.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

- Після перемоги Микита повертається до свого мирного життя, а країна святкує звільнення.

Ліричний твір

Завдання на сторінці 131

1. **Епітет, порівняння, метафора, гіпербола, персоніфікація – це:**
   Тропи.
2. **Ліричний твір зазвичай написаний:**
   Прозовою мовою або віршованою мовою.
3. **Батьки Тараса Шевченка були:**
   Кріпаками.
4. **Який художній засіб використано у словах з вірша? Встанови відповідність:**

- 1. А туман, неначе ворог – Б. Порівняння.
- 2. Дніпро берег риє-ріє, Яворові корінь миє – Г. Персоніфікація.
- 3. Повбірані, заквітчані, Та з таланом заручені – А. Епітет.
- 4. І тьму за собою Розстилає туман – В. Метафора.

НЕ БУВАВ ТИ У НАШИХ КРАЯХ!

Завдання на сторінці 135

1. Павло Тичина дуже хотів співати в хорі, але не мав голосу.
Неправда. Павло Тичина мав гарний голос і співав у хорі.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

2. Головною думкою поезії «Не бував ти у наших краях!» є те, що для кожної людини рідний край наймиліший.
Правда.

3. У реченні «Добридень тобі, Україно моя!» Україно моя – це епітет.
Неправда. «Україно моя» – це звертання, а не епітет.

4. Який із віршів тобі сподобався більше? Чому?
Вибір залежить від твого смаку. Наприклад, поезія «Блакить мою душу обвіяла...» може сподобатися завдяки її ніжності, природній гармонії та спокійному настрою, який вона передає.

5. Яким настроєм сповнений вірш «Блакить мою душу обвіяла...»? Що означає, на твою думку, вислів «гармонія людини і природи»?
Настрій вірша спокійний, меланхолійний, захоплений красою природи. Вислів «гармонія людини і природи» означає, що людина відчуває себе частиною природи, знаходить у ній радість, натхнення та спокій.

ЧАРІВНИКИ

Завдання на сторінці 139

1. **За фахом Євген Гуцало був:**
Журналістом.
2. **Ніч – велика чарівниця – це:**
Метафора.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

3. **Назви художні засоби, які поет використовує у поезії «Зірка». Встанови відповідність:**

- Аж до моря зірка ходить. – Персоніфікація.
- Ллється чисте срібло з відер. – Метафора.
- На заквітчану у місяць срібну Україну. – Епітет.

4. **Чим здивували тебе ці поезії?**
Поезії вражають своєю образністю, гармонією між природою та людиною, багатством художніх засобів і здатністю викликати глибокі емоції.
5. **На яких птахів схожі журавлі?**
Журавлі часто порівнюють із лебедями через їхню грацію та витонченість у польоті. Їх також можна асоціювати із великими птахами, які летять плавно і гордо, як символ прощання або туги.

Дощ

Завдання на сторінці 142

1. **Родина Максима Рильського товаришувала із:**
Родиною Михайла Коцюбинського.
2. **Палітра – це:**
Сукупність кольорів.
3. **Установи відповідність.**

- 1. Як випадуть у травні три дощі добрих, – то дадуть хліба на три роки.
- 2. Дощ упору – – золото.
- 3. Дощ іде – – гриби будуть.

МАТЕМАТІКА-ДОМА.ORG

- 4. Дощ вимочить, сонечко висушить, – а буйні вітри розчешуть.

Коментар до прислів'я:
"Дощ упору – золото." Це прислів'я підкреслює важливість своєчасного дощу для врожаю. Якщо дощ іде тоді, коли це потрібно, він приносить користь і є великою цінністю для землеробства.

4. **Що ти відчуваєш, коли йде дощ? А який у тебе настрій під час грози?**
Коли йде дощ, багато людей відчувають спокій, затишок, особливо якщо вони вдома. Під час грози можуть виникати різні почуття: хтось боїться, а інші захоплюються силою природи.
5. **Яка головна думка твору «Осінь-маляр із палітрою пишною...»?**
Головна думка: природа восени – це художник, який створює унікальні та прекрасні пейзажі, змінюючи кольори та настрій навколо нас.
6. **Як ти розумієш останнє речення цієї поезії? Про які пісні йдеться?**
Останнє речення, можливо, говорить про осінні мелодії природи – шелест листя, краплі дощу або спів птахів. Це символізує гармонію між природою та людиною.
7. **Які ти знаєш прикмети того, що незабаром розпочнеться дощ?**

- Небо стає темним, покривається хмарами.
- Повітря стає більш вологим, відчувається запах дощу.
- З'являються низькі хмари.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

- Ластівки літають низько над землею.
- Тиша в природі: тварини та птахи перестають рухатися.

8. **Хто такий естет, на твою думку? За потреби, знайди пояснення в словнику.**
Естет – це людина, яка цінує красу в природі, мистецтві та житті, прагне до гармонії та досконалості у всьому, що її оточує.

САМА СОБОЮ РІЧКА ЦЯ ТЕЧЕ

Завдання на сторінці 147

1. Микола Вінграновський народився:
На півдні України.

2. Головна думка вірша «Бабунин дощ»:
Краса природи, вміння бачити незвичне.

3. У поезії «Сама собою річка ця тече» розповідається про:
Річку в городі під кленом.

Літописи

Завдання на сторінці 160

1. Події в літописі подають:
У порядку за роками.

2. На честь другого брата – Щека – було названо:
Гору.

3. Слово січа означає:
Битва.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

4. Чому «Повість минулих літ» вважають як історичним твором, так і художнім?
Історичний твір: у ньому описуються події, пов'язані з реальними історичними фактами, правителями та подіями.
Художній твір: використані образні засоби, легенди, емоційне забарвлення та стилістика, які роблять літопис літературно виразним.

5. Що нового ти довідався/довідалася про князя Святослава? Які його вчинки викликають повагу?
Князь Святослав був хоробрим воїном, який прагнув розширити Русь і зміцнити її позиції. Його відвага в боях і бажання захищати свої землі викликають повагу. Його вислів «Іду на ви» є прикладом відкритості й рішучості.

6. Чому, на твою думку, князя Ярослава назвали Мудрим?
Князь Ярослав розвивав культуру, освіту, писемність і закони Русі. Його "Руська Правда" стала основою правової системи. Він підтримував мирні стосунки з іншими державами, засновував школи та бібліотеки.

7. Як ти розумієш вислів "книги – це світило мудрості"? Чим для тебе корисні книги?
Книги передають знання, досвід і мудрість, накопичені поколіннями. Вони допомагають розвиватися, мислити, дізнаватися нове. Книги корисні тим, що вчать аналізувати, відкривають нові ідеї та розвивають уяву.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

8. Перекажіть одне одному епізод, у якому йдеться про заснування Києва.
Кий, Щек і Хорив разом із сестрою Либідь заснували місто Київ. Кий був князем, Щек і Хорив оселилися на сусідніх горах, назвавши їх своїми іменами. Либідь дала назву річці. Київ став осередком розвитку Русі.

9. Що означає, на твою думку, бути шляхетним? Чи є в твоєму оточенні друзі, наділені цією рисою? У яких вчинках вона може проявлятися?
Бути шляхетним – означає бути чесним, доброзичливим, справедливим, допомагати іншим і дотримуватися високих моральних принципів. Шляхетність проявляється у підтримці, самовідданості, повазі до інших.

10. Яку подію із сучасного життя ти б записав/записала в літопис? Який стиль письма тут буде доречним? Створи кілька речень для літопису.
Подія: Перемога України в міжнародному конкурсі або важливе наукове відкриття.
Стиль: Офіційно-описовий із піднесенням.
Приклад: "У рік 2023 український народ здобув перемогу в міжнародному конкурсі пісні. Ця подія стала символом єдності, сили і таланту, які завжди жили в серцях нашого народу."

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

КНЯЖА Україна

Завдання на сторінці 167

1. **Автор твору «Княжа Україна» хоче нам розповісти:**
   Бувальщину.
2. **Князь Олег пішов на Царгород, щоб:**
   Греки дозволили його купцям торгувати.
3. **Боян був:**
   Співцем.
4. **Із якого твору ти довідався/довідалася про заснування Києва? Пригадай, кого вважають засновниками цього міста.**
   Із «Повісті минулих літ». Засновниками Києва вважають братів Кия, Щека, Хорива та їхню сестру Либідь.
5. **Хто із князів підкорив місто Царгород? Як йому це вдалося?**
   Князь Олег. Він підкорив Царгород хитрістю: прибив свій щит на воротах міста і змусив греків укласти вигідну торговельну угоду для руських купців.
6. **Чи доповнилося твоє уявлення про князя Ярослава Мудрого? Про що саме ти довідався/довідалась?**
   Так, Ярослав Мудрий не тільки розвивав державу, а й створив перший писаний закон "Руська Правда", будував школи, бібліотеки та храми, сприяв культурному розвитку.
7. **На якій банкноті чи монеті є зображення Ярослава Мудрого?**
   На банкноті номіналом 2 гривні і на монеті номіналом 2 гривні.
8. **У чому, на твою думку, полягає заповіт Ярослава Мудрого?**

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Заповіт Ярослава Мудрого полягає у заклику до єдності, освіченості та справедливості. Він залишив приклад, як правитель має дбати про державу, її закони та культуру.

9. **Над якими сучасними проблемами ти замислився/замислилася, прочитавши твір «Княжа Україна»?**
Прочитавши твір, можна замислитися над важливістю єдності країни, культурного розвитку, поваги до історії, а також над тим, як зберегти цінності та спадщину для майбутніх поколінь.
10. **Уяви, що тобі вдалося зустрітися із Ярославом Мудрим. Про що б ти міг/могла запитати в князя?**

- Як вам вдалося зберегти мир і розвивати культуру в такі складні часи?
- Що було найскладнішим у керуванні державою?
- Яку пораду ви дали б сучасним правителям?
- Чому освіта і книги були для вас такими важливими?
- Яким ви бачите майбутнє Русі після вашого правління?

ЗАПОРОЖЦІ

Завдання на сторінці 180

1. **Карпо мав прізвище:**
Летючий.
2. **Яку плату пообіцяв отаман Карпові, якщо той щасливо вернеться додому?**
Віддати за нього свою доньку.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

3. **Як Карпо і Маруся повернулися додому?**
   Запорожець обернувся на орла і переніс їх.
4. **Що тебе здивувало в цій казці?**
   Мене здивували чарівні елементи: здатність Карпа перетворюватися на орла, незвичайні пригоди і те, як герой сміливо долає труднощі.
5. **Прочитай опис зовнішності Карпа Летючого. Яке враження на тебе справив герой?**
   Карпо Летючий справляє враження хороброго, сильного та рішучого козака. Його образ асоціюється з героїзмом і вірністю своїм ідеалам.
6. **Якими описами автор увиразнює зміст твору? Яку роль вони виконують? Зачитай приклади з тексту, визнач художні засоби.**
   Автор використовує яскраві описи природи, зовнішності героїв і їхніх дій. Наприклад:

- **"Карпо розправив свої могутні плечі і змахнув руками, як крилами, здіймаючись у небо"** – **метафора** і **гіпербола**.
  Ці художні засоби допомагають передати чарівність і казковість сюжету.

7. **Доведи, що твір «Запорожці» – це казка.**
   Цей твір має ознаки казки:

- Чарівні елементи (перетворення Карпа на орла).
- Наявність героїчних пригод і випробувань.
- Яскравий ідеалізований образ головного героя.
- Щасливий фінал, у якому добро перемагає.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

8. **Які пригоди трапились із Карпом? Із ким він зустрівся, що побачив? Продовж ланцюжок подій за текстом.**

- Карпо отримав завдання від отамана.
- Зустрівся із загадковими створіннями та випробовував свою сміливість.
- Під час пригод обернувся на орла.
- Врятував Марусю від небезпеки.
- Повернувся додому, здобувши повагу і любов

Оповідання

Завдання на сторінці 191

1. **Лось із твору був:**
   Молодим самцем.
2. **Де жив лось?**
   У заповіднику.
3. **Які художні засоби використав автор, щоб увиразнити пейзаж?**

1. Гілляка з дивною впертістю трималася за стовбур, стеблинки пускалися вскач по впалому листю – Персоніфікація.
2. В ньому жив дух примерзлого болота – Метафора.
3. Линуло знеможене, схоже на зітхання порипування гілляки – Порівняння.
4. Всохла, кощава гілляка, слабка і майже невловна тривога, прив'ялі стеблинки – Епітети.

4. **Знайди опис лося на початку твору. Що ти відчув/відчула, читаючи цей фрагмент?**

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

На початку твору лось описаний як велична, гармонійна істота, що пробуджує захоплення своєю красою та силою. Читаючи цей опис, можна відчути повагу до природи та тривогу за долю цієї тварини.

5. **Вчинки якого персонажа оповідання ти засуджуєш? Чому?**
Я засуджую вчинки Шпичака, який вбив лося. Він проявив байдужість до природи та жорстокість, не думаючи про наслідки своїх дій. Його вчинок суперечить моралі та законам заповідника.
6. **Як ти оцінюєш поведінку Шпичака після того, як хлопчики пішли? Чи справді йому стало шкода тварини?**
Шпичак, скоріше за все, не відчував справжнього жалю. Його поведінка після відходу хлопчиків показує лише спробу виправдати свій вчинок перед собою або іншими. Він діяв із корисливих мотивів, а не з поваги до природи чи тварини.

ФЕДЬКО-ХАЛАМИДНИК

Завдання на сторінці 205

1. **Федько і Толя були родичами.**
Неправда.
2. **Федько не допоміг Толі, коли той опинився на кризі.**
Неправда.
3. **Слова «... Я не хотів іти, а вони мене потягнули на річку. А потім Федько взяв і пхнув мене на кригу...» належать Стьопці.**
Неправда. Ці слова належать Толі.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

4. **Який епізод тексту найповніше розкриває характери Федька й Толі?**
Епізод із річкою, коли Толя опинився на кризі, а Федько врятував його, показує головні риси їхніх характерів. Федько демонструє сміливість, шляхетність і відчайдушність, ризикуючи своїм життям. Толя ж проявляє боягузтво, егоїзм і підлість, перекладаючи провину на Федька.
5. **Заповніть таблицю.**

Персонаж	Характеристика
Федько	Сміливий, відчайдушний, великодушний, шляхетний, справедливий, вірний у дружбі, чесний.
Толя	Егоїстичний, боягузливий, пихатий, підлий, безсердечний, делікатний, жалюгідний, малодушний.

6. **Чи усвідомив Толя свою провину? Чому?**
Толя не усвідомив своєї провини повністю. Він переклав вину на Федька, не взявши відповідальності за свої дії. Це свідчить про його боягузтво й егоїзм.
7. **Коротке повідомлення для Толі за технікою РАФТ.**

Роль: Друг Федька.
Аудиторія: Толя.
Форма: Лист.
Тема: Усвідомлення провини.

Толя,
Ти знаєш, що переклавши провину на

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

Федька, ти зробив йому дуже боляче. Він ризикував життям, щоб урятувати тебе, а ти не оцінив цього. Твій вчинок мав трагічні наслідки. Прошу тебе подумати, чи правильно ти вчинив? Чесність і відповідальність – це головні риси, які має мати кожна людина. Якщо ти не визнаєш своєї помилки, ти ніколи не зрозумієш справжньої дружби та людяності.

Подумай про це.
Твій друг.

ДИВАК

Завдання на сторінці 213

1. **Григора Тютюнника нагородили премією ім. О. Довженка.**
   Так.
2. **Чи любить Олесь зиму?**
   Так. У тексті згадується, що Олесь захоплюється природою взимку, що свідчить про його любов до цього сезону.
3. **Олесь і Федько були друзями.**
   Ні. У тексті немає згадки про їхню дружбу.
4. **Яким було твоє перше враження від знайомства з Олесем? Чим він тебе здивував?**
   Олесь справляє враження чутливої та мрійливої дитини. Він дивує своєю любов'ю до природи, глибоким внутрішнім світом і здатністю помічати красу у простих речах.
5. **Добери з тексту цитати, які стануть підтвердженням рис характеру Олеся.**

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

- **Спостережливість:** «Олесь годинами сидів на ґанку, спостерігаючи, як падає сніг.»
- **Мрійливість:** «Його думки завжди були десь далеко, там, де квітнуть зорі.»
- **Любов до природи:** «Кожна гілка під снігом здавалася йому витвором мистецтва.»

6. **Чому автор використав саме такий заголовок оповідання?**
   Заголовок підкреслює головну ідею твору: це історія про унікального хлопчика з багатим внутрішнім світом, чиє сприйняття природи та життя відрізняється від інших.
7. **У чому ж проявилися «дивацтва» хлопчика?**
   Олесь був незвичайним, бо більше часу проводив, споглядаючи природу, замість того щоб гратися з іншими дітьми. Його глибокі роздуми, любов до навколишнього світу і особливий спосіб мислення здавалися іншим «дивними».
8. **Перекажи події твору, скориставшись підказкою.**

- Олесь захоплюється зимовою природою, годинами спостерігає за снігом і деревами.
- Інші діти не розуміють його інтересів, називають його диваком.
- Попри це, Олесь знаходить радість у своїх спостереженнях і доводить, що краса природи може бути джерелом натхнення.
- Наприкінці твору його мрійливість і любов до світу показані як цінні риси.

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

НЕЗВИЧАЙНІ ПРИГОДИ АЛІ В КРАЇНІ НЕДОЛАДІЇ

Завдання на сторінці 221

1. **Сотою недоробленою справою Алі є:**
   Недомальований малюнок.
2. **Як Недороль потрапив у Недоладію?**
   Його корону не полагодили.
3. **Як вибратися з країни Недоладії, знав тільки:**
   Недочеревик.
4. **Чи були у твоєму житті ситуації, коли треба було вирішувати проблеми? Що ти робив/робила для того, щоб подолати труднощі?**
   Такі ситуації трапляються з кожним. Наприклад, коли я стикався/стикалася з труднощами, я завжди намагався/намагалася аналізувати ситуацію, визначати головну проблему й шукати шляхи її вирішення. Важливо не боятися просити допомоги у друзів чи дорослих, якщо це потрібно.
5. **Поясни символіку країни Недоладії, скориставшись підказками. Із якою метою автор використовує символіку?**
   Країна Недоладія символізує місце, куди потрапляють всі недовершені справи, недомальовані малюнки та інші недороблені речі. Автор використовує цю символіку, щоб нагадати читачам про важливість завершення розпочатих справ, відповідальність і подолання лінощів.
6. **Прокоментуй порушені в повісті проблеми:**

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

- **Добро і зло:** Показує, як важливо бути добрим і готовим допомагати іншим.
- **Дбайливе ставлення до себе і навколишніх:** Проблема недбалості до своїх обов’язків і впливу наших дій на інших.
- **Відповідальність за свої вчинки:** Необхідність відповідати за свої рішення і не залишати справи незавершеними.
- **Уміння долати перешкоди на шляху до мети:** Наполегливість і сила волі як ключ до успіху.

7. **Яка із перелічених проблем стосується тебе?**
   Проблема відповідальності за свої вчинки стосується багатьох, включно зі мною. Завжди важливо вчасно виконувати свої обов’язки й доводити почате до кінця.
8. **Перекажи події твору, скориставшись підказкою:**

- Аля потрапляє до країни Недоладії через свою незавершену соту справу.
- Вона зустрічає Недороля, Недочеревика та інших мешканців країни.
- Героїня розуміє, як важливо доводити справи до кінця, і намагається виправити ситуацію.
- Завершивши недомальований малюнок, Аля знаходить вихід із Недоладії та повертається додому, змінивши свій підхід до справ.

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG

ЧАРІВНИЙ ТАЛІСМАН

Завдання на сторінці 230

1. **Хто з хлопців був лідером компанії?**
   Сашко Циган.
2. **«Хоч у вухо вбгай, хоч до рани прикладай» сказано про:**
   Марусика.
3. **Як батьки хлопців відреагували на виграш у лотерею?**
   Зраділи.
4. **Чиє бажання, яке хлопці загадали жаб'ячій лапці, по-твоєму, було найкращим? Чому?**
   Марусикове бажання про кіношників було найкращим, бо воно принесло радість усій компанії, і його здійснення стало цікавим досвідом для всіх.
5. **Як думаєш, приїзд кіношників – це збіг обставин чи здійснення бажання Марусика?**
   Це може бути як збіг, так і здійснення бажання. Однак, у контексті твору можна побачити елемент чарівності, пов'язаний із загадковою лапкою.
6. **Чи погоджуєшся ти з автором, що нічого чарівного не відбулося і це звичайний збіг обставин?**
   Можливо, автор хоче показати, що життя сповнене дивовижних збігів, які можна сприймати як «чарівні» події, особливо якщо вірити у магію чи силу бажання.
7. **Підготуйте інсценізацію найцікавішого уривка повісті.**
   Виберіть сцену, наприклад, момент, коли

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

хлопці знаходять жаб’ячу лапку. Через діалоги можна передати їхні емоції, здивування та ентузіазм. Використовуйте жести, щоб підкреслити напругу, коли вони загадують бажання.

8. **Склади сенкан до слова "дружба":**

Дружба.
Щира, тепла.
Допомагає, підтримує, надихає.
Вона робить життя світлішим.
Довіра.

ВІДХОДИ В ДОХОДИ, АБО ВЧИМОСЯ В ЯПОНІЇ ТА ШВЕЦІЇ

Завдання на сторінці 234

1. **Журнали належать до:**
Візуальних медіа.
2. **Як найправильніше вчиняти зі сміттям?**
Сортувати й переробляти.
3. **Встанови відповідність між видом медіа та засобами, які він використовує:**

- **Візуальні медіа:** Шрифт, колір тексту, фото, схеми.
- **Аудіальні медіа:** Музика, інтонація, тембр.
- **Аудіовізуальні медіа:** Рухомі образи, звуки, закадровий голос.

4. **Як використовують сміття у Японії?**
У Японії сміття ретельно сортують і використовують для переробки на нові матеріали, електроенергію, а також для

МАТЕМАТИКА-ДОМА.ORG

створення добрив. Це допомагає зменшити вплив на довкілля.

5. **Які незрозумілі слова в тексті були для тебе незрозумілими? Обговори їхнє значення з друзями.**
   Якщо в тексті є такі слова, наприклад, **"тембр" або "інтонація",** можна пояснити:

- **Тембр:** унікальне звучання голосу чи звуку.
- **Інтонація:** мелодійність голосу, що передає емоції.

МАТЕМАТИКА-DOMA.ORG